

4 דצמבר 2019
1210259

חוק זכויות הסוכן במבחן הזמן

- שבע שנים לאחר שהצליחה לשכת המסחר להעביר את חוק זכויות הסוכן התכנסו יוזמי החוק וציבור גדול של יבואנים וסוכנים לדיון מחודש בהוראות החוק ולבחון את דרך יישומו במערכת בתי המשפט
- החוק מבוסס על הדירקטיבה האירופאית ומעניק הגנה לסוכן המסחרי הישראלי בעת סיום ההתקשרות עם הספק הזר והספק הישראלי

נשיא איגוד לשכות המסחר:

- "בשורת החוק היתה דרמטית. זהו חוק המעניק הגנה בסיסית לכל אלה בישראל הפועלים כסוכנים ובעיקר מול ספקי חוץ הקוטפים את הפירות ונוהגים בשרירות כלפי נציגיהם."
- "החוק נעשה בהשראת הדירקטיבה האירופאית ומפתיע עד כמה רשויות המדינה, משרד המשפטים ומשרד הכלכלה היו אטומים בהענקת ההגנה הבסיסית."
- "המגזר העסקי חייב חוב גדול לסיעת ישראל ביתנו ולחה"כ לשעבר אלכס מילר על שיתוף הפעולה בהעברת חוק זה"

בישראל פועלים עשרות אלפי סוכנים המייצגים יצרנים וספקים זרים וישראלים, דרכם מיובאים לארץ ומשווקים בארץ מוצרים רבים, במגוון רחב של מוצרים כגון תרופות, מוצרי אלקטרוניקה, מזון, חומרי גלם ועוד. באמצעות הסוכנים המקומיים נחשף המשק הישראלי למוצרים רבים ומגוונים, דבר המגביר את התחרותיות במשק.

חוק חוזה סוכנות (סוכן מסחרי וספק) אשר אושר במליאת הכנסת ביום 20.2.2012, הוא פרי הצעת חוק פרטית של חבר הכנסת לשעבר אלכס מילר (מטעם ישראל ביתנו), אשר פעל במשותף עם איגוד לשכות המסחר לקידום החוק.

החוק מגדיר באופן ברור את מעמדו של הסוכן המסחרי ומעניק לסוכן זכויות בסיסיות במקרה של הפסקת הסוכנות על ידי הספק. החוק מבוסס על הדירקטיבה האירופאית



איגוד לשכות המסחר

ארגון העסקים הגדול בישראל

- הודעה לעיתונות -

ומעניק הגנה לסוכן המסחרי הישראלי בעת סיום ההתקשרות עם הספק הזר והספק הישראלי, בשני נדבכים עיקריים:

- הספק יחויב במתן הודעה מוקדמת לסיום הסכם הסוכנות, בהתאם לתקופת ההתקשרות. זאת על מנת שהסוכן יוכל להיערך כראוי מבחינת תכניותיו העסקיות.
- הסוכן יהא זכאי לפיצוי עבור פיתוח המוניטין והשוק שבנה עבור הספק ומוצריו.

לדברי **עו"ד אוריאל לין, נשיא איגוד לשכות המסחר**, במשך 40 שנה התנגדו רשויות המדינה לחוקק חוק זה ובאמצעות הצעת החוק הפרטית של חה"כ לשעבר אלכס מילר פרצנו את האטימות והחומות של משרדי הממשלה. "החוק נעשה בהשראת הדירקטיבה האירופאית ומפתיע עד כמה רשויות המדינה, משרד המשפטים ומשרד הכלכלה היו אטומים בהענקת ההגנה הבסיסית. בשורת החוק היתה דרמטית. עם חקיקתו, היווה חוק זה פריצת דרך עבור עשרות אלפי סוכנים הממלאים תפקיד מפתח בפיתוח הכלכלה הישראלית, באספקת מוצרים חיוניים ובהגברת התחרותיות במשק. מדובר בהגנה בסיסית על זכותו של בעל עסק שפיתח במשך שנים שוק עבור ספק. עם אימוץ חוק זה, ישראל עשתה צעד נוסף בשילובה לנורמות המסחר המקובלות באירופה."

חה"כ לשעבר אלכס מילר, ושותף עסקי בחברת Allstars-it, שיזם את הצעת החוק, הציג את מאחורי הקלעים של חקיקת חוק הסוכן ואת המאבקים שעמדו מאחורי חקיקת החוק: "בשיתוף פעולה הדוק עם לשכת המסחר הצלחנו להבקיע חומה של 40 שנה של ניסיונות לחוקק את חוק הסוכן בישראל. עשינו סוף למצב המביש שהפקיר את הסוכן לחסדיו של הספק במסגרת היחסים החוזיים ביניהם או לרחמי בית המשפט מבלי שיהיו קריטריונים ברורים לזכויותיו של הסוכן. לא הכל פרוץ ולא הכל מותר רק כי לספק יש את הכוח לעשות את זה. נקבעה הוראה ייחודית שמונעת להתנות על זכויות הסוכן, אלא אם מדובר בהוראות שמטיבות עם הסוכן והגדרנו את מגילת הזכויות של הסוכן בישראל"

עו"ד שלומי לוי, סמנכ"ל משפט וממשל באיגוד לשכות המסחר, הציג את תמצית עיקרי החוק: "עד לחקיקת חוק הסוכן, לא הייתה הגנה ספציפית לסוכנים בישראל למרות מאפיינים ייחודיים המבדלים אותם מגורמים אחרים שמתווכים בעסקאות מסחריות. החוק, המבוסס על הוראות הדירקטיבה האירופאית, מסייע לצמצם את פער הכוחות המובנה בין הספק לבין הסוכן ויוצר בין הסוכן לבין הספק מערכת יחסים שוויונית יותר, שבה גם לסוכן יש זכויות, בהן לא ניתן לפגוע."

עו"ד שוש רבינוביץ, משרד עו"ד שושנה רבינוביץ', אמרה כי "מאז חקיקתו של חוק חוזה סוכנות, אנו רואים עליה בתודעה של ציבור הסוכנים בישראל, לקיום זכויותיהם המגיעות מכוח החוק. בתי המשפט עושים שימוש במבחנים שנקבעו בחוק, הן באשר לחישוב התקופה בה יש להודיע על סיום הסכם ההתקשרות והן באשר לפיצוי המגיע לסוכן על בניית השוק עבור הספק. יחד עם זאת, התנאים לקבלת פיצוי עבור מאמצי הסוכן קשים ליישום וסוגיה זו טרם הגיעה לדיון בבית השפט העליון."

עו"ד רונן סטי, מ-רוֹן סטי ושות' משרד עו"ד, בוררות ויישוב סכסוכים ויו"ר הוועדה הארצית לבוררות וגישור בלשכת עורכי הדין הרצה על 'מה בין חוק הסוכן הישראלי לדירקטיבה האירופאית?', ואמר כי "החוק הישראלי הוא "אח צעיר" בן 7 שנים, לעומת הדירקטיבה האירופאית אשר החלה דרכה עוד במאה הקודמת. לכן, הדירקטיבה האירופאית מהווה קוד חשוב לפרשנות חוק הסוכן הישראלי. הקשר בין השניים נובע גם מקבלתה של ישראל לקהילת מדינות ה-OECD לפני שנים אחדות, דבר שמעודד ואף מחייב הרמוניה ככל הניתן בדרך הטיפול המשפטי ביחסי סוכן מסחרי – ספק במדינות שונות. על רקע הפסיקה הישראלית ראוי כי יינתן לדירקטיבה מקום רב יותר בפרשנות החוק שכן עד עתה השימוש בה היה מועט מדי מול כוחה. בסופו של דבר, הדירקטיבה האירופאית ויישומה במדינות השונות, לרבות באמצעות חוקים מקומיים, יצרה וודאות רבה לשני הצדדים, הן לסוכן והן לספק במערכת. זאת במערכת יחסים שקודם לכן סבלה מעיוותים וחוסר וודאות. בראי כל אלה חשוב לציין כי פתרון סכסוכים בינ"ל שבין סוכן ויצרן נכון שיעשה באמצעות בוררות בינלאומית על מנת להבטיח את אכיפה של פסק הבוררות ביתר קלות ובאופן מעשי."

ד"ר אורי בן אוליאל, המרכז האקדמי למשפט ועסקים, עסק 'בשאלות בחוק הסוכן שנותרו פתוחות' ואמר כי "חוק חוזה סוכנות ללא ספק קידם את ההסדרה המשפטית של היחסים המשפטיים בין סוכנים מסחריים לבין ספקים. בין היתר, החוק הבהיר סוגיות משפטיות מסוימות, למשל בנוגע להגדרת מושג היסוד "סוכן מסחרי", שלגביהן הדין בעבר לא היה לגמרי נהיר. עתה, מן הראוי לשקול לבצע מספר עדכונים בחוק, אשר יגבירו את הוודאות המשפטית לגביו תוכנו. כך לדוגמא, מן הראוי לשקול להוסיף לחוק הוראת מעבר מפורשת, כמקובל בחוקים אחרים בתחום דיני החוזים, אשר תסביר האם החוק חל על חוזי סוכנות שנכרתו לפני כניסתו לתוקף. על הוראה זו גם להבהיר האם ובאיזה היקף החוק חל על חוזי סוכנות שחודשו לאחר כניסת החוק לתוקף. באופן דומה, כדאי לשקול להבהיר בחוק מה כוללת חובת האמון שהצדדים חבים זה לזה, ברוח הדירקטיבה האירופאית בנושא סוכנות מסחרית. בהקשר זה, אף ראוי לשקול להבהיר בחוק מהם הסעדים הנובעים מהפרת חיובי האמון, ובין היתר האם ומתי הפרת חובת האמון על-ידי הסוכן שוללת את זכאותו לקבלת הודעה מוקדמת, ולפיצויים בגין בניית שוק לקוחות. כל עוד החוק לא יובהר, פסיקת בתי המשפט עשויה לנסות לצקת תוכן לשאלות המשפטיות הדורשות ליבון. ואולם, ייתכן שהבהרה חקיקתית יעילה תקל על בתי-המשפט וגם על הצדדים לחוזה הסוכנות. הבהרה חקיקתית כזו תוסיף לוודאות המשפטית, אשר חוק חוזה סוכנות החשוב כבר קידם."